

Финансирано од
Европска Унија

Европско движење Северна Македонија
European Movement North Macedonia

SFPA
Slovak Foreign Policy Association

НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (НКЕУ-МК)

16 ТА СЕСИЈА НА РАБОТНА ГРУПА 3 – ПРАВОСУДСТВО И ТЕМЕЛНИ ПРАВА – ПОГЛАВЈЕ 23 “ФРАНЦУСКИ ПРИДОНЕС ЗА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА” ТЕМА:

“ПАТЕКИ ДО ИНТЕГРИТЕТ И НЕЗАВИСНОСТ НА ПРАВОСУДСТВОТО: КЛУЧЕН ПРЕДИЗВИК ВО РЕФОРМИТЕ ЗА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО И БОРБАТА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА“

ПРЕПОРАКИ

I. ПРЕПОРАКИ ЗА ЈАКНЕЊЕ НА ИНТЕГРИТЕТОТ ВО ПРАВОСУДСТВОТО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

1. Судскиот совет и Советот на јавни обвинители да иницираат дискусија за можноста за воведување на задолжителна годишна самоевалуација на судовите и јавните обвинителства, согласно стандардите на Обединетите нации (член 11 од Конвенцијата на ОН против корупција), преку формирање на тело за нејзино спроведување со учество на судските и обвинителските совети, академската заедница и граѓанскиот сектор.

2. Се предлага Министерството за правда, преку работните групи, да иницира попрецизно уредување на дисциплинските постапки во Законот за судови, Законот за Судскиот совет, Законот за јавното обвинителство и Законот за Советот на јавните обвинители, со посебен акцент на случаи на пристрасност и повреди на етички норми. Дополнително, се препорачува одлуките за изречени дисциплински мерки против судии и јавни обвинители да бидат редовно и навремено објавувани од страна на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители.

3. Се препорачува зајакнување на размената на добри практики во правосудството преку унапредување на континуираната обука на судиите и јавните обвинители, користејќи различни форми:

а) Зголемување на бројот на обуки во рамки на годишната програма на Академијата за судии и јавни обвинители (АСЈО), со фокус на судска етика, борба против корупцијата и примена на нови технологии;

б) Повремено вклучување на странски експерти со цел запознавање со европски и меѓународни практики за унапредување на судскиот интегритет и нивна примена во домашниот контекст;

в) Организирање на дополнителна размена на искуства преку конференции и работилници со учество на судии и јавни обвинители од земјите на Европската унија и Западен Балкан, со акцент на судскиот интегритет и транспарентноста на правосудниот систем.

4. Се препорачува Министерството за правда да овозможи објавување на сите судски одлуки, вклучително и првостепените, во анонимизиран формат на единствена и лесно достапна онлајн платформа преку веб-страниците на судовите. Ова ќе придонесе за зголемена транспарентност, отчетност и пристап до правосудни информации за граѓаните, медиумите и истражувачите. Преку автоматска анонимизација ќе се обезбеди заштита на приватноста и усогласеност со стандардите за заштита на податоци. Министерството да разгледа можност за финансиска и/или техничка поддршка, вклучително и преку странски донатори, за реализација на оваа иницијатива.

5. Потребно е да се ограничи усвојувањето на нови закони без претходна темелна анализа на нивната практична примена, со цел да се избегне регулаторна несигурност, правна нестабилност и конфузија во судската пракса. Често пати, законите се носат без доволни консултации со засегнатите страни, без јасна проценка на нивното влијание и без предвидени услови за нивна имплементација. Ова води до неусогласена судска практика и ја намалува правната предвидливост. Се препорачува воведување механизам за проценка на влијанието на законите (*ex-ante evaluation*), особено во правосудството, како и задолжителни јавни консултации и пилот-имплементации пред нивно стапување во сила.

6. Се препорачува зајакнување на транспарентноста и проактивната улога на Лицето за интегритет и Етичкиот совет, кои се предвидени како тела со јасно дефинирани надлежности во Етичкиот кодекс на јавните обвинители. Тие треба редовно јавно да информираат и искажуваат мислења, што ќе придонесе за поголема примена на етичките стандарди од страна на обвинителите. Дополнително, овие тела треба поактивно да учествуваат во превенцијата и унапредувањето на интегритетот преку едукација, препораки и иницирање на соодветни мерки.

II. ПРЕДЛОЗИ ЗА ИЗМЕНИ ВО ЗАКОНОТ ЗА АКАДЕМИЈАТА ЗА СУДИИ И ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ

Од влегувањето во сила на Законот за Академијата за судии и јавни обвинители досега се воочени слабости и проблематични одредби што го отежнуваат нејзиното ефикасно функционирање. Затоа, потребни се измени и дополнувања во Глава IV — Обука на кандидати за судии и јавни обвинители, со акцент на процесот на прием и почетната обука.

1. По донесувањето на одлуките за бројот на слободни места и потребите по апелациони подрачја, Управниот одбор на Академијата треба навремено и систематски да го организира приемниот процес — да го утврди датумот на испитот, бројот на слушатели и да обезбеди редовен почеток на обуката на 1 септември. Ваквото планирање овозможува континуирано кадровско зајакнување на судството и обвинителството.

2. Потребна е ревизија на критериумите за прием во Академијата, со укинување на условот за најмалку две години работен стаж по положен правосуден испит и отстранување на обврската за познавање странски јазик (нивото B1) при приемниот испит, бидејќи јазикот може да се учи за време на обуката и да се полага на завршниот испит. Дополнително, може да се разгледа воведување на возрасен лимит за пријавување.

3. Потребно е да се ревидира приемниот испит со отстранување на тестовите за ЕУ јазици, психолошкиот тест и тестот за интегритет. Последните два да се преместат во фазата на избор на судии и обвинители, под надлежност на Судскиот совет и Советот на јавни обвинители, за поефикасна селекција во завршната фаза.

4. За поквалитетна подготвителна настава според член 34 од ЗАСЈО, се предлага таа да трае најмалку 5 работни денови и да започне најмалку 45 денови пред приемниот испит. Ова ќе овозможи подобра подготовка, пристап до материјали и поголем успех кај кандидатите.

5. Потребно е унапредување на структурата на приемниот испит преку негово организирање во два дела — квалификационен и практичен испит. Практичниот дел да вклучува изработка на пресуда или обвинение по предмети *ad acta* и структурирано интервју, за објективна проценка на аналитичките, правните и практичните вештини на кандидатите.

6. Почетната обука треба да биде персонализирана и флексибилна, прилагодена на знаењето и искуството на секој кандидат. Наместо единствена програма, за секој слушател да се изготви индивидуален план, со времетраење од 15 до 30 месеци. Обуката да се спроведува во две фази: прелиминарна (3 месеци) со самоевалуација и изработка на личен план за учење, и главна фаза (12–27 месеци) со теоретска и практична обука. Овој модел овозможува поефикасна подготовка, особено за стручни соработници од судовите и обвинителствата, за кои обуките треба да бидат посебно приспособени.

Воедно, генерално се препорачува скратување на времетраењето на теоретската настава за сметка на практичната настава на слушателите на почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители.

7. Генерално се препорачува скратување на времетраењето на теоретската настава во корист на зголемување на практичната обука за слушателите на почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители, со цел подобра подготовка за реалните предизвици во правосудството.

8. По положување на завршниот испит, прелиминарните ранг-листи да се достават до Судекиот совет и Советот на јавни обвинители, кои ќе спроведат проверка на имотната состојба и процена на личноста на кандидатите. Само оние што ќе го поминат овој филтер да бидат вклучени во конечната ранг-листа, со цел изборот на судии и обвинители да се базира на интегритет, транспарентност и високи етички стандарди.

